

Jan Lacina

FUNKČNÍ DIFERENCIACE KRAJINY V OBLASTI ÚTLUMU HLUBINNÉHO HORNICTVÍ NA OSTRAVSKU

Vhodným rámcem pro hodnocení antropogenních změn v krajině, včetně změn vyvolaných hlubinným hornictvím a jeho doprovodnými aktivitami, jsou typy současné krajiny (TSK). TSK jsou vymezovány tak, aby zahrnovaly území s určitým způsobem a intenzitou antropogenních vlivů, které mají v přírodních podmínkách daného typu určité důsledky. Hlavními diferenciačními znaky a jevy jsou reliéf s podloží a půdami, vodní útvary a především aktuální vegetační kryt. Takto vymezené TSK jsou rámci určité kvality životního prostředí a přírody, určitého stupně ekologické stability, krajinného rázu a funkčního významu, vyjádřeného funkčním typem.

Zájmové území, které je podstatně širší než vlastní krajina bezprostředně ovlivněná těžbou uhlí, bylo diferencováno celkem do 30 TSK: krajina urbanizovaná a průmyslová (6 typů), krajina zemědělská (11 typů), krajina zemědělsko-lesní (10 typů), krajina lesní (2 typy) a krajina vodní (1 typ). Ukázalo se, že krajina devastovaná těžbou uhlí (devastačně-rekultivační funkční typ) zaujímá pouze desetinu zájmového území a dosahuje v některých parametrech (biodiverzita, atraktivita krajinného rázu) vysokých hodnot. Byl sledován i vývoj koeficientu ekologické stability v rámci katastrů obcí v časových horizontech 1990 a 2001. Z jejich srovnání vyplývá, že relativní stupeň ekologické stability se v polovině katastrů mírně až výrazně zlepšil.

Antonín Vaishar

SÍDELNĚ DEMOGRAFICKÉ PROGNÓZY VYBRANÝCH SÍDEL OSTRAVSKA

Region Ostravy reprezentuje průmyslovou aglomeraci, která se vyvíjela na bázi těžby černého uhlí a rozvoje těžkého průmyslu. To mělo závažné důsledky pro migraci, vývoj urbanizace, formování dopravních tras, devastaci životního prostředí. V současné době prochází tento region transformací na podmínky tržního hospodářství. Tento přechod je komplikován nutností změny odvětvové základny ekonomiky. Diskutovány jsou otázky vlivů těchto transformací na osídlení regionu, vybraných měst různé velikosti a vybraných venkovských mikroregionů. Lze očekávat diverzifikaci osídlení a redistribuci obyvatel v rámci regionu ve prospěch některých malých měst a vesnických sídel. Je vysloven předpoklad o oddělení bydlení od ostatních funkcí v rámci suburbanizačních procesů. Autor upozorňuje na možná úskalí restrukturalizace, která by mohla spočívat ve výstavbě sterilní sítě hypermarketů, komerčních budov, parkovišť a residenčních čtvrtí bez vztahu ke konkrétním lokalitám.

Eva Kallabová, Jaroslav Bílek

HISTORICKÁ VÝCHODISKA A SOUČASNÁ SITUACE HROMADNÝCH (INDUSTRIÁLNÍCH) FOREM BYDLENÍ NA OSTRAVSKU

Příspěvek stručně připomíná podstatné impulsy rozvoje budování hromadných forem bydlení (v hranicích kontinentální Evropy) a to tak, aby byla zdůvodněna a pochopena podstata jejich výstavby zejména v průmyslových oblastech. Konkrétní příklady jejich výskytu v České republice jsou situovány do prostoru Ostravska, zejména města Havířov. V sídelním regionálním uspořádání této oblasti se ještě v realitě 21. století setkáváme s mnoha industriálními typy hromadných forem bydlení z období výstavby od poloviny 19. století (hornické kolonie, obytná sídliště) do 90. let minulého století (panelová sídliště).

Barbora Kolibová, Oldřich Mikulík

SOCIÁLNÍ KLIMA OSTRAVSKÉHO REGIONU

V příspěvku jde o souhrn poznatků ze sociologických výzkumů prováděných v letech 1999 - 2003 na výběrových souborech zaměstnaní – nezaměstnaní, srovnání stěžejních profesních skupin – horník, hutník, chemik. Tento cílený výzkum byl doplněn o výzkum na dolech Paskov – Staříč a.s., ČSM a.s. a v modelovém území městského obvodu Ostrava – Michálkovice.

Tímto výzkumem prohlubujeme poznání v oblasti posunu vnímání životního stylu samotnými respondenty. Rovněž se orientujeme na získání informací o životní úrovni, vnímání kvality životního prostředí, hodnotových orientací apod. Tyto studie jsou součástí dlouhodobého výzkumu zaměřeného na hodnocení regionálních změn životního prostředí ostravského regionu.

Jana Zapletalová

VÝVOJ KOLEJOVÉ DOPRAVY A SÍTĚ ŽELEZNIČNÍCH VLEČEK NA OSTRAVSKU

Specifikem území Ostravska byla velmi hustá síť místních drah a železničních vleček. Jejich výstavba i rušení je velmi úzce svázána s rozvojem těžby uhlí a na ně navazujícími provozy koksoven, hutí a

elektráren. První návrhy na výstavbu tzv. „uhelných drah“ se objevily na počátku padesátých let devatenáctého století. Byly stavěny jako úzkokolejné či s normálním rozchodem (1435 mm); ve své historii byly jednokolejné, poté některé z nich dvoukolejňovány, časem se staly opět jednokolejnými a posléze byly rušeny.

Peter Wirth, Gerd Lintz

REVITALIZACE A ROZVOJ TĚŽEBNÍCH OBLASTÍ VE VÝCHODNÍM NĚMECKU – STRATEGIE A VÝSLEDKY

Města a regiony, ve kterých dochází k útlumu těžebního průmyslu trpí řadou ekologických a socioekonomických problémů. Ve východním Německu je možno po sjednocení země situaci v těžebních oblastech charakterizovat dvěma základními rysy a to rychlostí a extrémně krátkým časovým obdobím útlumu těžby a výraznou státní podporou pro revitalizaci a rozvoj těchto území. Příspěvek se zabývá některými teoretickými úvahami týkajícími se této problematiky a základními geografickými charakteristikami východoněmeckých těžebních oblastí. Je uveden přehled přijatých strategií a diskuse dosažených výsledků. Závěrem je provedeno zhodnocení přístupů přijatých k překlenutí těchto problémů.